

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. maja 1900.

Politični oddelek.

Ali vender?

Svoj čas, ko je Avstro-Ogerska po naročilu berlinskega kongresa okupirala Bosno in Hercegovino, ni tega storila samo iz lakomnosti po novih pokrajinah, nego tudi — kar je grof Andrassy naravnost priznal — z namenom, da zabije klin v slovansko meso in da prepreči za vselej ustanovitev mogočne in širne jugoslovanske države, ker bi ta zamogla postati Slovincem in Hrvatom prav tako krepka opora, kakor je Italija avstrijskim Lahom ali kakor je v gotovih časih Rumunija ogerskim Rumunom.

Že več kakor dvajset let sta Bosna in Hercegovina v oblasti Avstro-Ogerske. V tem času sta v marsikaterem oziru napredovali, a tudi v marsikaterem oziru nazadovali, samo njih državnopravni položaj je ostal isti, dasi v resnici ni nikomur po godi. Bosna in Hercegovina pripadata še danes teoretiški k Turčiji, praktiški pa k Avstro-Ogerski ali — točneje rečeno — k Madžariji, a s tem položajem so nezadovoljni Bosnjaki in Hercegovci, Turčija in Avstrija, Rusija in Črnogora, samo ne razkralj Milan, ki se je za dober denar odpovedal vsem idealom srbskega naroda in tudi vsem njegovim aspiracijam na Bosno.

Avstro-Ogerska išče že veliko let sredstev, kako bi mogla Bosno in Hercegovino tudi državnopravno inkorporirati, toda posrečilo se jej to še do današnjega dne ni. Pot dotlej je tudi danes še dolga.

Inkorporacije ovirajo pred vsem druge velevlasti, v prvi vrsti Rusija. Ta bo težko kdaj brezpogojno dovolila v inkorporacijo, zlasti še, ker se čuje, da je pokojni ruski car črnogorskemu knezu slovesno obljubil, da postane Hercegovina njegova in če bi veljalo vojno z Avstrijo.

O zadnjem poskusu naše države, prisvojiti si Bosno in Hercegovino, je priobčila nova dunajska revija „Slavjanskij Věk“ jako zanimive podatke. Ta list pravi, da je dunajski kabinet neposredno pred zadnjo grško-turško vojno v Berlinu in v Rimu prosil privoljenja, da proglasi Bosno in Hercegovino za svojo last. Pričakoval je seveda povoljnega odgovora, a tako je strmél, ko se je iz Berlina odgovorilo, da trozveza sploh nima agresivnih namenov, posebno ne na Balkanu, in ko se je v Rimu reklo, da v tistem trenutku, ko proglasi Avstrijsko-Ogersko okupacijo Bosne in Hercegovine za definitivno, zasede italijanska armada Albanijo. Dunajski krogi so bili ogorčeni. Cesar Viljem je sicer nekaj dni po tistem odgovoru prišel osebno na Dunaj tolažiti svojega zaveznika, a uspeha menda ni imel, zakaj koj na to je naš cesar potoval na Rusko in sklenil tamkaj tisti dogovor, o katerem se v zadnjih letih toliko govori. Italiji ni odpustil Dunaj njenega odgovora, kar dokazujejo utrdbe na južnem Tirolskem in v Kotoru, za katere se je izdalo kar 30 milijonov glđ.

Tako je pred nekaj tedni iz diplomatiškega vira poročal rečeni dunajski list. Zdaj pa se je položaj menda že nekoliko premenil. Naš cesar gotovo ni zaman potoval v Berlin, in kdo ve, če se pri tistem sestanku niso dogovorile tudi stvari, ki se nanašajo na Bosno in na Hercegovino.

Avstro-Ogerska se vsekako ni odpovedala svojim aspiracijam. Oficijozno se zdaj poroča o koraku, ki nam kaže, da se namerava inkorporacija Bosne in Hercegovine sicer počasi in z največjo previdnostjo vender-le izvršiti.

Značaj provizornosti združenja Bosne in Hercegovine z našo monarhijo se razvidi iz tega, da se ti deželi upravljata popolnoma samostalno in neodvisno od drugih kraljestev in dežel. Bosna in Hercegovina imata svojo lastno civilno in vojaško upravo, da celo svoje lastne poštné znamke. Država je proti temu le enkrat grešila, tedaj, ko je nekaj bosanskih bataljonov poslala v cislitvanska mesta v garnizije, kar pa ni posebnega pomena.

Zdaj hoče — kakor se poroča — zjediniti vojaško upravo Bosne in Hercegovine, z vojaško upravo Dalmacije. To bi pomenilo nič manj, nego, da se dejanski raztrga provizornost okupacije in stori znatno približanje tudi k civilnopravnemu združenju okupiranih dežel z drugimi kronovinami, česar pač naši državi ne more nihče braniti. V kakem smislu se hoče združenje izvršiti, to je vidno iz tega, da se hoče združiti z okupiranimi deželami Dalmacija.

Nas bi veselilo če bi se to izvedlo. Kdor reče A, mora reči tudi B, in kdor se postavi na stališče, da je možno in dobro, da se Bosna in Hercegovina združita z Dalmacijo, ki je del trojedne kraljevine, tisti ne more prerekati, da je logična posledica tega prvega koraka nadalnje združenje s Hrvatsko in Slavonijo.

Če je krenila naša država na to pot — gotovo to še dolgo ni, saj se o pravih njenih namenih ne ve ničesar pozitivnega — bi bilo to v korist in v utrjenje slovanskega življa v monarhiji in zato smo prepričani, da bodo slovanski poslanci porabili ves svoj upliv na vladne kroge, da se to pospeši in da se tako četudi ne formalno pa vsaj dejansko vtelesita Bosna in Hercegovina s trojedno kraljevino.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica je šla v soboto na binkoštno počitnice. Te bodo trajale do 6. junija. V zadnjih sejah so Čehi s svojo obstrukcijo dosegli velik uspeh. Dokazali so namreč, da je njih obstrukcija naravnost nepremagljiva. Čehi so našli, da se morajo po pravilniku vse podane interpelacije doslovno prečitati, predno se začne seja. Na to niti Nemci niso prišli. Za Čeha je to posebne važnosti, ker jim znatno olajšuje obstrukcijo. Ako bi hoteli delati vedno z glasovanji po imenih, bi moralo biti vedno vsaj 50 poslancev navzočnih. Pri interpelacijah pa tega ni treba. Pri teh zado- stuje, če je interpelacijo podpisalo 15 poslancev, ni pa treba, da bi bil kdo navzočen. Čehi lahko izdelajo na tisoče interpelacij in bodo ž njimi brez težav dosegli, da se bodo morale za razprave o drugih stvareh vedno prirejati večerne seje, pri katerih bodo operirali z dolgimi govori, z glasovanji po imenih in s predlaganjem po 10 minut trajajočih odmorov. V zadnjih sejah so delali skoro samo z interpelacijami. Glasovanj po imenih je bilo razmeroma prav malo. Nemci in Poljaki so poskusili dvakrat predreti češko obstrukcijo, toda obakrat se je ta njihov poskus izjalovil. Najprej se je dr. Fuchs postavil na stališče, da seje ni treba zaključiti, ako postane zbornica nesklepčna, nego da sme predsednik sejo za nekaj časa pretrgati, dokler se zbere za sklepčnost potrebno število poslancev. Čehi so se temu tolmačenju uprli in dokazali, da se mora v tacih slučajih seja vselej zaključiti in prihodnja seja poslancem pismeno naznaniti. Predsednik Fuchs se je tudi udal in postopal tako, kakor so Čehi dokazali, da vleva zakon. Drugi poskus, predreti češko obstrukcijo, se je zgodil v petek. Tedaj je bil predsednik Fuchs naznanil, da bo prihodnja seja dne 6. junija. S tem je mislil, da napoti Čeha, da se odpeljejo domov. To se je tudi res zgodilo, a ostalo jih je še vedno nad 50 na Dunaju. Mej sejo so nakrat Nemci predlagali, naj bo koj v soboto seja in naj se postavi na dnevni red budgetni provizorij. Ta predlog je bil tudi sprejet, ker so se Poljaki pridružili Nemcem. Seja je tudi bila, ali razprava o budgetnem provizoriju se niti začela ni,

ker so to Čehi z interpelacijami in poimenskimi glasovanji zadržali. Zbornica se je torej razšla s prepričanjem, da niti v jedni seji ni mogla priti do dnevnega reda, ker so to Čehi zadrževali in to je za češke poslance gotovo velika zmaga.

Parlamentarni položaj je tako nejasen, da nihče ne ve povedati, kako se razvije in kaj se zgodi. Desničarske stranke so se na razne načine trudile, da bi Čeha odvrnile od obstrukcije. Naposled je bila sklicana parlamentarna komisija desnice. Sklepi, ki so bili storjeni v tej seji — ako je sploh do sklepov prišlo — so tajni. Očitno je samo, da se vrše neki dogovori in da je bil vsled tega sklican izvrševalni odbor mladočeške stranke. Upanja, da opuste Čehi obstrukcijo, pa menda ni dosti, vsaj Jaworski je v poljskem klubu naravnost povedal, da ga nima. Govori se tudi o neki skrivnih pogajanjih mej Čehi in Nemci. Da se za kulisami dela, o tem pač ni dvomiti, ali kakšen sad da rode ta pogajanja, se šele pokaže ko se zopet snide državni zbor. Poroča se, da vlada v slučaju, ako bi Čehi nadaljevali obstrukcijo, razpusti drž. zbor. „Neue freie Presse“ je celo povedala, da ima Körber dotični cesarjev dekret že v žepu, z druge strani pa se zopet trdi, da vlada ne misli na razpust poslanske zbornice, ker bi v slučaju novih volitev nemški klerikalci in poljski klub preveč mandatov izgubili, nego da hoče zopet poseči po § 14. in z njim tudi uveljaviti svoj jezikovni zakon za Češko in Moravsko, čeprav je prikrojen po nemškem binkoštnem programu in ga Čehi ne bodo nikdar priznali.

Delegaciji. — Zdaj je obrnjena pozornost vsega javnega mnenja v Budimpešto, kjer zborujeta delegaciji. Tekom prihodnjih dni je pričakovati prav zanimivih razprav. Zlasti zunanjo politiko hočejo Čehi vzeti na rešeto in posvetiti svojo posebno pozornost ministru zunanjih del grofu Goluchowskemu. Pričakovati je prav zanimivih razprav. Goluchowski se jih gotovo ne veseli, toliko manj, ker je za svoj posel popolnoma nesposoben in obstoji prav za prav vsa njegova zunanja politika iz samih Ahilejevih petâ.

Italija. — Vsled obstrukcije socialnih demokratov in ž njimi združenih levičarskih strank je vlada razpustila parlament in takoj razpisala nove volitve. Te se bodo vršile dne 3. junija, ožje volitve pa bodo 10. junija. Boj bo hud. Od njega izida je odvisna usoda sedanjega sistema.

Nemčija — Zdaj je proti svobodni umetnosti lex Heinze menda definitivno pokopana. Prišla je drugič na razpravo. Katoliški centum in konservativni klub sta napela vse sile, da doženeta razpravo v zlic obstrukciji. To se jima je tudi čeprav le z veliko težavo posrečilo. Predno pa je prišel na razpravo zadnji paragraf celega zakona, se je vsa stvar zopet odstavila z dnevnega reda. Sklenil se je potem kompromis v tem smislu, da sta se izpustila umetniški in gledališki paragraf, ostali del zakona, ki je namenjen v varstvo pravosti, pa je bil sprejet.

Francija. — Pri občinskih volitvah v Parizu so dosegli nacionalisti in monarhisti velik uspeh. Večina obč. sveta je sedaj protirepublikanska. Na deželi so zmagali republikanci.

Vojna v južni Afriki se menda približuje koncu. Angleži napredujejo sicer počasi, a sigurno proti Johannesburgu in proti Pretoriji. Bojev sploh ni več. Buri se umikajo brez boja. Poroča se, da se hočejo šele pred Johannesburgom postaviti v bran. Na zapadni strani so Angleži osvobodili Mafeking, na vzhodni strani je Buller zavzel Dundee. Na vseh straneh prestopajo Buri transvaalsko mejo. V Pretoriji so spoznali, da se bliža konec vojne. Žene že beže z otroci iz mesta, Krüger pa je baje že brzojavno prosil za mir, seveda pod častnimi pogoji. Storil je to, ker se je izkazalo, da tudi Amerika neče intervenirati v prid Burom, nego da jih hoče prepustiti njihovi usodi.